

GERED VAN DE SLOOP

Art deco-theater het Zonnehuis, 's lands grootste graffitihal, een kerk vol vintage schatten: de wijk Tuindorp Oostzaan en de NDSM-werf zijn ondanks de plannen gelukkig nooit afgebroken. Hoog tijd voor een rondleiding van buurtbewoner Gerard.

tekst Olivier Kemme illustratie Barbara van den Berg

Vorig jaar bestond Tuindorp Oostzaan honderd jaar. In de beginjaren van de wijk woonden er vooral veel gezinnen met kinderen uit de zogenoemde krotwoningen die onbewoonbaar verklaard waren door de Gemeentelijke Woningdienst. Later trokken er ook arbeiders in die op de scheepswerf in Noord werkten. De huizen werden ontworpen met het idee dat bewoners er niet langer dan 35 jaar zouden wonen. Dat pakte anders uit; een eeuw later staat de wijk met hechte gemeenschap en veel groen en ruimte er nog steeds.

DIJKDOORBRAAK

Een gebeurtenis die elke Tuindorp Oostzanner zich herinnert, is de grote dijkdoorbraak in 1960, waardoor het hele dorp onder water kwam te staan. En niet zo'n klein beetje ook: het water kwam tot bijna twee meter hoog. Gerard van Putten, secretaris van Stichting Historisch Archief Tuindorp Oostzaan, weet het nog goed. Als 7-jarig jongetje vluchtte hij via de dijk naar een tante. Er viel één slachtoffer: een 84-jarige vrouw die stierf aan een hartaanval, maar de schade aan de huizen was enorm. Elke vijf jaar wordt de overstroming herdacht met een foto-expositie, vertelt hij. 'Mensen die allang uit Tuindorp Oostzaan zijn vertrokken, komen ervoor terug. Het lijkt soms wel een reünie.'

Het dorp werd weer opgeknapt, maar toen in de jaren 80 de scheepswerven sloten, werden er plannen gemaakt om de wijk af te breken. Dit werd voorkomen door de bewoners. Wat volgde, was een grootschalige renovatie van de wijk. Inmiddels zijn het NDSM-terrein en het dorp alom geliefd en weten ook Amsterdam-

mers uit andere delen van de stad er steeds beter de weg te vinden. Toch zijn er nog wat onontdekte plekken: Van Putten neemt ons mee op sleeptouw.

1 NDSM FUSE

De NDSM Scheepsbouwloods is omgetoverd tot kunstcentrum om verschillende kunstdisciplines samen te laten komen en het inlevingsvermogen van bezoekers te vergroten. Zo zijn er exposities van kunstenaars en ontwerpers, maar ook theatervoorstellingen en evenementen.

NDSM-Plein 29

2 STRAAT MUSEUM

De grootste graffiti- en street art-hal van Nederland. Doordat het museum, net als NDSM Fuse, in een oude scheepsloods is gevestigd, is er genoeg ruimte om complete muurschilderingen te laten zien. Dankzij de verhalen achter de kunstwerken ontdek je dat street art niet onderdoet voor de klassieke kunst.

NDSM-Plein 1

3 HELLING 7

Tussen staal, kranen en schepen, in een oude werfkantine, kun je lunchen, dineren of gewoon wat drinken. Het restaurant staat op een oude scheepshelling, waardoor je een prachtig uitzicht over de hele stad hebt. Het terras is groot, de tafeltjes zijn gedekt met witte tafellakens en in de open keuken wordt gekookt op open vuur.

TT. Melissaweg 57

4 ZONNEHUIS

Midden in Tuindorp Oostzaan aan het Zonneplein vind je het Zonnehuis, dat in

1932 is gebouwd als ontmoetingsplek voor arbeidersverenigingen in de stijl van de Amsterdamse School. Het gebouw werd in 1993 op het nippertje gered van de sloop, waarna het originele art deco-interieur in ere werd hersteld. Nu wordt het monumentale pand gebruikt voor voorstellingen en concerten. Mocht je nog even terug willen in de tijd, dan is dit de perfecte plek.

Zonneplein 30

5 COMETA

Waar bewoners zich hier tot 2008 verzamelden voor de kerkdienst, is in diezelfde kerk nu Cometa geopend. Van donderdag tot en met zondag kun je hier eten, speciaalbier drinken, schaken, poolen of lekker luieren in een hangmat. De gerechten die geserveerd worden zijn vegan en komen uit de houtoven. Ook leuk: alle vintage meubels die je er ziet, zijn te koop.

Kometensingel 152

6 PIERENBADJE

Midden in het dorp ligt het Plejadenplein met een pierenbadje en daarnaast een groot grasveld. De ideale plek om even af te koelen tijdens warme zomerdagen. 'De hele buurt, maar ook oud-bewoners die inmiddels verhuisd zijn, weten deze plek te vinden. Die mensen vinden het prachtig om met hun kinderen te spelen op de plek waar ze vroeger zelf speelden.'

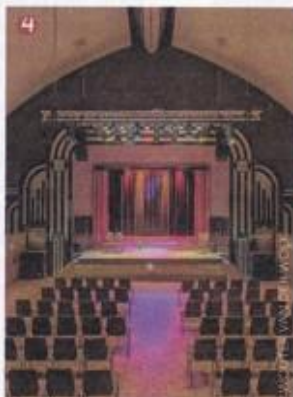
Plejadenplein

7 MUSEUMWONING NOORD

Op de Meteorenweg staat een woning die in vrijwel dezelfde staat is als toen hij in 1922 werd opgeleverd. Dat betekent dat de woning nooit gas, warm water of een badkamer heeft

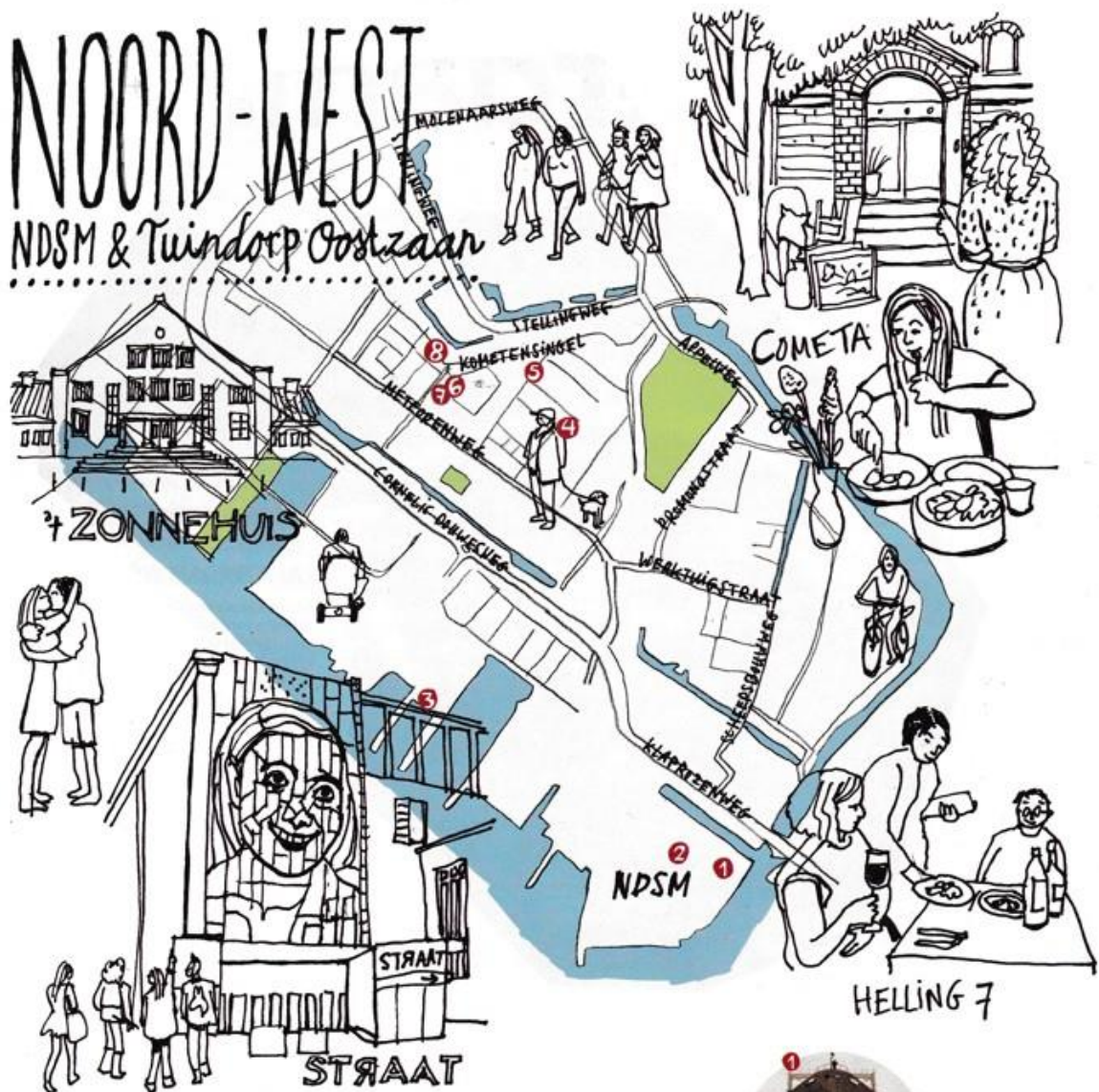
GERARD VAN PUTTEN

Gerard van Putten is secretaris bij Stichting Historisch Archief Tuindorp Oostzaan en kent Tuindorp Oostzaan als z'n broekzak. Met de stichting zorgt Van Putten ervoor dat de geschiedenis van Tuindorp Oostzaan niet wordt vergeten.

NOORD-WEST

NDSM & Tuindorp Oostzaan

gehad. Doordat de woning ook nog eens is ingericht met ouderwets meubilair, voelt het bij binnenkomst alsof je zo 100 jaar terug in de tijd stapt. Stichting Historisch Archief Tuindorp Oostzaan beheert de woning en zorgt ervoor dat de woning elke tweede zondag van de maand geopend is. Vanuit hier worden ook wandelingen georganiseerd door het dorp (zie kader).
Meteorenweg 174

8 GROEP RELIGIEUZE SPIRITUALISTEN
Deze boerderij midden op een grasveld werd vroeger gebruikt als bibliotheek; bewoners kwamen hier samen om te lezen. Inmiddels worden op deze prachtige locatie cursussen en workshops gegeven om je spiritueel te

ontwikkelen. Hoewel in de naam 'religie' is opgenomen, speelt dat inmiddels geen rol meer: iedereen is welkom.
Kometensingel 211

AAN DE WANDEL

Stichting Historisch Archief Tuindorp Oostzaan organiseert regelmatig wandelingen door de buurt. Deze worden geleid door Tuindorpers die er al sinds jaar en dag wonen. Bij elk gebouw hoort weer een ander verhaal of anekdote. Zo krijg je de perfecte indruk van Tuindorp Oostzaan. De wandelingen zijn op aanvraag te boeken op donderdagen en vrijdagen via 020-6310661. Het startpunt van de wandeling is de museumwoning.

NDSM TOEN

Als je nu rondloopt op het NDSM-terrein, kun je je amper voorstellen dat hier tot 1984 schepen werden gebouwd, gerepareerd en te water werden gelaten. Om dit meer onder de aandacht te brengen heeft Stichting NDSM-Herleeft een expo samengesteld. In vijf voormalige zeecontainers komt het NDSM van toen tot leven aan de hand van foto's, objecten en modellen.

NDSM Toen is te zien t/m 29 januari 2023 in NDSM Fuse.